

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 2 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

СПАСОВ-ДАН.

У вјечитој крвавој борби на бојном пољу за свој опстанак, за независност ове посљедне непокорене педи српске земље, Црна Гора има доста свијетлијех дана, којијема се може поносити, и у којијема јој се буде бурни осјећаји, да слави своје хероје, и да благодари Богу, који их је штитио и срећом обасипао, те су у свакој оскудици материјалној, усамљени, она чудества чинили противу неспријателјих сила једне царевине, и свијет задивили.

Црногорске побједице на Царевом-лазу (1712) и код Круца (1796.) гдје је непријатељска силна војска на хиљаде мртвијех остављала и разбијена се враћала, довољне су биле, да Јеврџа признаде Црној Гори право на живот међународни, и да је узме у заштиту; али посљедице ових побједице и стотину других ограничавале су се само на утврђивање независности у свијести народној, и одјек њихове славе разносиле су само народне гусле по околијем потлаченијем племенима, у којијема су будиле храброст и уздање у непокорену Црну Гору.

У то Данил Књаз настаде —
Муња суха из облака,
Дина роду, дика дому,
Чудо људи и јунака! (Никола I)

Књаз Данило свјестан славе и заслуженог права својих предака а надахнут великом српском мисли свога предходника, највећег народног генија, обраћа се Наполеону III. најмоћнијем Цару, који се био истаккао као носиоц великога начела народности, као заштитник потлаченијех народа, који хоће да својим животом живе; и ту одлуку, коју су његови претци од Царева лаза постојано потврђивали по бојинштима, и он понавља упорно сваки дан својом храбром војском, коју предводи његов брат Велики Војвода Мирко.

Освиће Спасов дан године 1858, и на Граховцу

Витез Мирко — јунак врли,
Бритна сабља свога рода,
Црногорац неумрли (Њапански.)

разбија, побјеђује, уништује много претежвију непријатељску силу турске царевине, и оставља

Славян спомен овог дана,
Ове борбе и мејдана;
Да се с њиме пјесма бави,
Да се прича, да се слави.
Док је Српства, док је нас! (Њапански.)

Али је српска пјесма била одавна овјеквјечила у српскоме народу славу јунаштва црногорскога, осим народнога гуслара још од шпановачке арфе митроносног пјесника; српска је пјесма свој дуг обилато одужила Црној Гори.

Него су много веће и значајније посљедице граховачке побједице.

Јевропа, којој на челу стојаше Наполеон III. са развијеном заставом начела народности, први пут узимље у

заштиту Црну Гору, и у Цариграду на међународној конференцији први пут признаје, да постоји, те одлучује да јој границе обилежи.

То знашање црногорског питања на зелени тапет била је најзначајнија посљедица спасовданске побједице.

За тијем погранична племена, која су се вагда усјеђала у заједници са Црном Гором, која су с њом дијелила и зло и добро, остају коначно уз Црну Гору. Ту су: Грахово, Јунапкшићка, Дробњаци, Васојевићи, Кучи.

Заштитаје зрора Српства почиње се кристализирати. Идеја српска почиње се остваривати. Цијелом Херцеговином јури струја покрета и паде.

Успјеси Књаза Данила на бојном и дипломатском пољу електришу цијело Српство, што свједоче појаве на српском књижевном и политичком пољу шездесетих година.

Тако је знаменита била граховачка побједица и за Црну Гору и за цијело Српство! Она отвара нову епоху у нашој историји — епоху повога политичкога живота, епоху остваривања природних наших тежња народних, под заставом великог начела деветнаестог вијека — начела народности.

За то је Спасов-дан најсвијетлији дан у црногорској историји. Ако икад, наше груди данас ваља да набрекну осјећајима народнога поноса и радости; ако икад данас ваља да се разлијежу наше свете цркве радосном пјесмом: „Тебе Бога хвалим!“ — и наша брда усклицима: Слава нашијем претцима!

За то кличимо из дна признањем и милитом потрешене душе:

Слава граховачкијем јунацима!
Слава њиховом војсковођи Великом
Војводи Мирку!
Слава неумрлом Књазу Данилу!

БУГАРСКИ КЊАЗ У БИОГРАДУ.

Његово Краљ. Височанство бугарски Књаз Фердинанд дочекао је најсвечаније у Биограду. Биоградски листови свију странака поздрављају га најодушевљеније. Владни званични орган „Српске Новине“ тијем поводом, пишу:

Српска Краљевска Престоница узима на се свечано рече...

Наш лијени Биоград — та стародавна капија бајног истока — спрема се, да свечано и срдечно дочека Високог и Милог Госта нашег Узвишеног Краља и Господара, племенитог Господара суеједне нам братеве Бугарске, Његово Краљевско Височанство, Књаза Фердинанда I.

Српски народ с радошћу поздравља долазак племенитог Књаза и као Високог Госта свога Краља и Господара, и као Владоца једнокрвног и једновјерног братињског народа, са којим га везују многобројне историјске везе у читавом низу столећа.

Живот појединих народа и држава не да се руководити произвољним личним симпатијама и антипатијама.

У дугом низу вјековног државног формирања, било је прилика, по диктату историјске нужде, да су се путеви државног развића објих братињских народа и сестринских држава укрштавали. У колико је то бивало на корист једног или другог народа, једне или друге сестринске државе,

ми нећемо овдје да процјењујемо. Но, спомињући то на овом мјесту и у овој свечаној прилици, ми смо далеко од сваких рекримпација и свих могућих предрасуда. Напротив баш, дотичући се горњих историјских чињеница, ми смо ради, да нарочито истакнемо: како је у односајима између два суеједна братска народа, српског и бугарског, покрај свију моментаних сукоба и неспоразума, у току њиховог државног развића, бивало тим више узвишених примјера уерних братињских односаја и заједничког рада на добро и срећу објих народа и држава.

Ако је збиља истина, да је историја највеће учитељ човјечанства, онда ми ни мало не сумњамо, да се и Срби и Бугари из прошлости могу научити, чему им ваља тежити у будућности, те да постигну оно, што ваља да буде крајњи идеал свију некрвних родољуба и вјерних синова толико нашањених народа — српског и бугарског.

Како историја, тако и географија положи наших Отаџбина, упућују нас на узјамно његовање оних државотворних интереса, без којих се не да замислити посебан рад у правцу за унапређење и учвршћење нашег народног и државног бића. У том погледу, нама предстоји још много рада, много самопрегорања и самопожртвовања, те да могамо еретно извести оне високе задатке, који проистичу из наше историјске намене.

И нова Србија, као старија држава деветнаестог вијека на Балканском Полуострву, и нова Бугарска, као наша млађа сестринска држава, покрај свију неприлика и омањика, које су сасвим појмљиве у врсту младог државног организма, ипак су дале довољно доказа о својој подобности за самостојни народни и државни развитак. Просвјетлији свијет данас им то једнодушно признаје, — и нека се даљи догађаји развију у коме било правцу, — једно је извјешто: да ће запитим дјелом судбина наша лежати у рукама нас самих. И, у коликој мјери те наше руке буду чврсте, а наша памет буде свијесна дужности и потреби за омување и подизање народног и државног бића, — у толикој ће мјери и наша будућност бити одређенија и осигурањена.

Безпристрасни оцјењивач неће моћи порећи, да је Србија, са својим народним Владоцима, од њеног постања, грела тим путевима, не жалећи жртва за остварење циљева, који су нам свима свети и узвишени. Ми радо признајемо и заслуге нове Бугарске у томе погледу, у толико радије, што су догађаји новијих времена јасно показали, гдје леже обостране заблуде, а у чему треба да гледамо оне идеале, који ће нас повести сигурном циљу за наше заједничко одржање и унапређење. И при знајући ово, ми са радошћу дајемо израза увјерењу: да са пуно поуздања гледамо у будућност, толико више, што на Владоцима Престола суеједне нам братеве Бугарске видимо достојног Потомка витешког рода, који је својом освједоченом мудрошћу и истинском пожртвованошћу благодатно послужило Својој новој Отаџбини и Својем Народу. Та Његова освједочена мудрост и пожртвованост стекла Му је истинску љубав са поштовањем не само његовог оца Му народа већ и признање и поштовање сјетавог просвјетеног света.

И ми смо увјерени, да ће Високи Гост нашег Узвишеног Краља и Господара, долазећи у нашу средину, имати прилике да се увјери о истинском поштовању, што према Њему такође гаји и српски народ, који је вагда с љубављу и поштовањем предустретно искрено пријатеље свога Владоца и своје Отаџбине.

И у то име поздрављамо милог Госта нашега Краља, мудрог Владоца суеједне нам братеве државе, Његово Краљевско Височанство, Фердинанда I, с уерним:

Добро нам дошао, Високи нам Госте!

ПРЕУРЕДБЕ

за јевропске области отоманске царевине

„Цариградски Гласник“ доноси у цијелости предлог реформа за јевропске области (које су обухваћене под општим службеним именом „Румелија“) Отом. Царевине, што их је министарски савјет установио а Султан својом пријом потврдио.

Претплата шаље се поштанском упућеницом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отпративши новина на коју драго пошту; у коме је нарочито може се претплатити код г. *Ибра Рамадановића*, књаж. при. агента у Котор а Доини се ишло уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

Циљ ових реформа да јаче обезбиједи грађанску администрацију, као и судску и финансијску, а тако исто да учврсти ред по унутрашњости тих вилајета. Како су ове одредбе веома важне, то их по „Цариградском Гласнику“ доносимо дословно:

Преуређење. — У свима вилајетима Румелије увешће се уредбе подобне онима, које су већ уведене у древнопозском вилајету. Број чланова муџумана и немусулманска члана административног савјета тога округа биће назмјенице бирани по општинама, у којима је већина становништва.

Обласне румелијске валије имаће по једнога помоћника.

За сваке двије области биће једна контролна комисија, чија ће дужност бити да испитује грађанске, правосудске и финансијске ствари.

Испекција — Рок службовања сталних инспектора (надзорника) грађанске, правосудске и финансијске службе одређен је за три године. По истеку тога рока они ће се измијенити мјестима с инспекторима других области. Главна је дужност ових инспектора да назе на владање административних чиновника, који буду чинили злоупотребе, који буду поступали противно законима и за које би се доказало да су немарни у својој дужности, као и да мотре и одржавају тачан ток јавних послова.

Судски инспектори надзираваће тачан ток правосудја, олакшаваће експедицију грађанских парница, обавјештавати се о стању казненних збова и мотрити на ред и тачност унутрашње послуге у овима. Финансијски инспектори надзираваће са своје стране културу и употребу пореза и др. данака, предупређиваће злоупотребе и предавати суду преступнике. Дужности административних и финансијских инспектора, који су чланови контролне комисије биће одређене нарочитим прописима.

Правосуђе и вјероисповјести. — Комисија за правосудске реформе проучиће и прописати нарочити поступак, који ће бити у стању да формалности, које би ометаале ток поступака грађанских и кривичних, отклони, као и о изрицању пресеуде.

При тражењу дозволе за зидање нове цркве потребће формалности око предходног испитивања не смију по казана трајати више од два мјесеца дана. Ова одредба обавезна је за административни савјет. Такође је ријешено да ове формалности, које ће бити завршене у Цариграду, буду ускорене, да би се издао потребни ферман, ако дозвола мора изићи по царској пријом.

Што се тиче тражења дозволе за оправку цркве сазидане по горњим формалностима, валије ће издавати потребне дозволе према извјештају мјестних власти, извјештај који мора бити изражен у току од недеље дана.

За зидање цркве, која је изгорела или се је срушила, царски ферман издаће се пошто буду извршене све потребне формалности у министарству правде и вјероисповјести.

Служба за јавни поредак. — У жандармеријским пуковима по румелијским областима увешће се у размјери 10 од сто немусулманских становника.

Грађевине и просвјета. — Административна служба сеоских школа биће поздрављена. Основне и друге школе, о чијем ће отварању доијети ријешење министарство просвјете биће отворене свуда, гдје буду биле од потребе и учишће се све што је потребно да се шири и обезбјеђује просвјетни напредак.

На основу царске пријом претходно издање, плате наставника турскога језика, који буду постављени по хришћанским школама, биће издаване из прихода, који припадају просвјети.

Грађење и оправка друмова и мостова биће кулуком. Дотични су слободни да бирају или да плате коме да ради, или сами да раде.

Нахијски друмови биће оправљени.

Установљењу трговачких, индустријских и полупривредних комора даће се мада по свима областима према прописима дотичних закона. Мотриће се на тачну поподјелу сума, коју буде пружала полупривредна Привредна Банка.

Таксе и прирези. — Димница као и прирези, који припадају просвјети и који се плаћају истом кад и ове таксе, биће придодате прирезима на непокретности по означеној средњој сразмјери основној на трима периодима, које слиједи једна другој и биће купљене свака засебно сваке године. Овај ће нови закон бити уведен ове године (1312) за пробу у по једној кази сваког румелијског вилајета.

На захтјев сопственика поступиће се по прадама раније издатим, да се смањи вредност претјеране оцјене непокретности. При купљењу данка водиће се рачун о овоме имању.

Дугови сиротних грађана наплаћиваће се у роковима у мањим сумама.

Тежаци, који се не баве ни трговином ни индустријом неће плаћати прирез на патент (темету).

Војница ће се одређивати према стању дотичнога. На цифрама озлаченим за сваку општину, дио за сваку пореску главу биће подешен према дјеловима приреза на непокретности, на темету, на димницу, таксе на свнове, које она плаћа држави.

Сваке године, у добу распоређивања овог приреза, један чиновник пореске управе ићи ће код савјета сваке општине да олакша снабдевање спискова, које ће потписати чланови тога савјета. Посље тога пристуиће се прикупљању старањем владе.

Мјере реда. — На случај да буду уништене усјед ватре куће или привредни производи у границама некога села, укупно становништво тога села дужно је или да ухвати преступника и да га преда властима, или да наплати штете.

9. Зилкаде 1313.

МИЛЕНИЈСКА ПОСЛАНИЦА МИТРОПОЛИТА МИРОНА РОМАНА.

Митрополит православних Румуна у Угарској, Мирон Роман, издао је на подручје свештенство посланицу, у којој говори о мађарском миленијуму и о прослави његовој. Посланица митрополита Романа начинила је велик утисак и изазвала велико огорчење у мађарској штампи, а са њеног значаја доносимо је, ево, и ми у цјелости:

За неколико дана — вели митрополит — отвориће у престолници државној изложбу, коју је наредно II. зак. чл. од 1892 год., и с тим почињу и друге многе свечаности, које се у престолници и у свима крајевима државе припремају да се изрази радост због тога, што се ево завршује дугачак хиљадугодишњи одјек времена, од како је увјек ратоборно и храбро мађарско племе, иселивши се из неког краја Азије, заузело ову државу од разних мирних и питомих народа, што су у њој становали, и ту основали своју државу, која се на јевропским језицима са мало

разлике до данас називала „Хунгаријом“, која се држава поред свих негода чврсто одржала, и са свима условима за развијање, који се за посљедње двије десетине година врло умножил, и данас се одржава, док су неке од осталих јевропских држава сасвим се распале.

Јасно је и врло природно, да оне детаљне свечаности, које стоје у свези са општом изложбом, а које треба укупно да сачињавају хиљадугодишњи велики јубилеј, понављају приређују државне власти са угарским политичким народом, шта више за прославање мађарског племена, које се идентификовало са државом; али ове свечаности пружају најбољу прилику и осталим комзатним домовинским народима, да дубље размисле о прошлом и садањем стању свом, и о свентуалностима у будућности; и као што мађарско племе и народ, појачан многим другим елементима, што су постали крв и кост његова, има пуно права, да с одушевљењем прославања усјехе своје мужевности, исто тако ће имати права и остали народи ове државе, да се, размислајући о хиљадугодишњој прослави, на првом мјесту што озбиљније позабаве и својом судбином.

По једно је већ константовано, а то је, да ни један од немађарских, али компактних народа у Угарској не жели — у пркос мањинског примјеру својих најбољих синова историјског имена — да се претони у мађарско племе, нити да под општом појмом јединског политичког народа нече, него, држећи се свога старог народнога обилежја, које се огледа у језику, вјери и обичајима њиховим, хоће то обилежје под заштитом закона сви да очувају, и само тим држањем знају се одушевљавати и све јаче учвршћивати у своје увијеру, да ће вјечито остати вјерни синови овој отаџбини, покорији грађани угарске државе, нашој узвишеној Господару и превисној владакачкој кући пак исто тако пренекорни поданици.

Што се пак тиче нарочито наше православне народне свете цркве, чији су синови и вође од стране државних власти не само позвани, него тако рећи приморани да учествују у хиљадугодишњој прослави, — не могу угушити оне изјаве из државних крајева, у којима станују наши вјерни: да они, а нарочито интелегентнији стајежи никако не могу учествовати у свим светковинама са оном топлином, и оном мирнобом душе, које би само онда било, и која би се у фактима само онда изражавала, кад нам пред очима не би стојали многи докази из старијих и новијих времена о скоро потпуном мимоилажењу наших интереса опетанка и напретка, и кад не би видјели, како су на нашу штету у државном животу наупитена најузвишенија и најнајсоноснија начела: начела слободe, једнакости и браства.

При свем том у рјетким и узвишеним тренуцима хиљадугодишње свечаности, ма како да нам је тешко стање, разум, политичка зрелост и сама пристојност захтевају, да за вријеме ових свечаности угушимо горчину свог јавног и друштвеног живота, и чинећи то, да се чувамо не само од тога, да у овом узбуђеном добу створимо какав инцидент, који би се могао тумачити као непријатељство или баш

Крститеља. Ту се још чувају честице Ризе Христове, Ризе Богородичине и чавао Христов, што је из Грузије дошло год. 1686 грузински Цар Арчил.

У олтару Димитрија Мироточца наоди се најстарија од њажевских гробница, Крста Борба Даниловића. Из њега води љествица од 55 степени у трећи олтар посвећен Похвали Богородичиној.

У усенском олтару наоде се: икона Владимирске Богородице, по предању писане Евангелистом Луком, која је из Цари града донесена у Кијево г. 1154, одакле је пренесена у Владимир, а отоден у Москву, послје чудесне битке с Тамерлановом војском г. 1395; икона Свемилостивог Спаса, донесена из Новгорода као ратни тријумф великијем Кнезом Јованом Васиљевићем, а писана грчкијем Царем Манујлом; икона Усенија, рађица св. Петра Митрополита, и икона Благовјести, донесена из Великог Устјуга за вријеме Јована Грознога.

Још почивају ту моћи св. Јона, Филипа, Фотаја и Киријана; руски патријарх Јов, Хермоген и девет другијех, и четири московска митрополита ту су сахрањени. Послије погреб патријарха Адријана г. 1700 већ се ту нико није сахрањивао ни опојом.

Од старинијех драгоценијех знаменитости, што се у овој цркви чувају, спомњемо сосуд за св. миро, што се употребљава при крунисању, послан из Цари града Алексом Кошеном Владимиру Мономаху; и евангелије печатано у Москви 1689 у корицама драгоценијем, које су оцијенене 1770 на 200000 рубаља.

Рукоположење епископа вазда се у овој цркви извршавало од позловне петнајестог вијека, при гробу св. Петра. Такођер су овдје Књажеви примали тајну

повреда према овим свечаностима, него чувајмо се и од тога, да не изгледа као да ништа не маримо за њих.

Али осим овога вјдја највише да водимо рачуна о интересима наше св. цркве, који нам према хиљадугодишњици неминуно стављају у дужност да и ако немамо разлога да се у тој мјери одушевљавамо за те свечаности, као што се одушевљавају други, којима је судба наклоњенија: а оно приредимо у то доба и ми особену свечаност, која ће одговарати и нашим црквеним и родољубивим обавезама, а и општој жељи; искунимо се у извјесно вријеме у своје цркве и ту, сјећајући се на оно, што се од најстаријих времена догодило у овој држави, а што се нас тичало, благодаримо Богу, што је посље свију патња, издржаних за прошлах хиљаду година, удостојено нас тога, да можемо видјети још сачувано најдрагоцијеније своје благо: своју цркву и своју народност; помолимо Му се уједно за његову најнајжнију помоћ, да то и у будуће сачувамо; молимо се за свога владара, његов дво двор и војску, државе и покрајине му, да престану расире између народа и цркава, за унутрашњи и општи свијетски мир, за добро отаџбине и за међусобну слогу.

Тиме сам обилежје држање, које ваља да имамо у очима према хиљадугодишњем јубилеју мађарском; у данашњем положају од нас, као живе цркве и самосвјесног народа, не може се више захтјевати. Но ако од нашег свештенства и народа некоји као појединци или више њих у скупу са гледишта свога друштвеног положаја или иначе по расположењу свога срца нађу за добро да изваз цркву са другим свечаностима учествују; то могу дабогме учинити у границама своје грађанске слободe, али не као заступници наше цркве, него само као приватни грађани, односно као државни, муниципални или општински чиновници; ако би пак власти захтјевале од наших црквених органа, да званично, можда баш у црквеној одежди учествују у свечаности, чисто политичке природе: то наши органи нека не чине, а да не ишту и не добију одавде нарочито упутство, кога им се ваља држати.

Да би пак поступак наше цркве према миленијуму био свуда једнак, у догвору са епископима издајемо ову наредбу на цијело свештенство и народ:

1. Шесте недеље од Ускреса т. ј. 28 априла (10 маја) посље јутрења нека се служи литургија, коју у смислу историје црквене, с обзиром на значај дана, можемо назвати хиљадугодишњом литургијом.

2. На крају ове литургије нека се одржи благодареније и општа ова молитва: „И да се искорени између нас свака свађа, мржња и зла твар, а да се укореши искрена и мирна љубав, добротворан начин живота ради ширења вјере, помолимо се господу.“ Најпосље има се отијевати народна химна.

То сам желио да вам саопштим и препоручим љубезни моји вјерни, мољећи се топло Богу, да вас сачува од тешких искушења и рђава пута, и остајем са архипастирским благословом.

У Сибињу, 10 (22) априла 1896.

Мирон Роман
архиепископ.

Књижевност, умјетност и просвјета.

СРПСКОЈ ДЈЕЦИ.

„Сјећате се ко ту деци
Кад ограђен гроб му није?
Она груда црне земље
Преснакове груди крије.“
Л. П. Пенатовић.

Пјесник и књижевник српски пок. чика Љуба П. Пенатовић сахрањен је у овоме историјском мјесту, у коме је и рођен, и у коме леже кости његовога оца прота Матије, и осталих његових заслужних предака. Ово је мјесто за покојника било свето мјесто, као што то он сам и каже у пјесми на гробу свога оца:

„Одј ва ме је најсветије мјесто,
Одје од сад најрадије клечим;
Одје ја ћу долазити често,
С овим гробом моју тугу лечим.“

Он је нама дошао да се никада не врати, јер међу нама вјечити синак борави у најсветијем за њега мјесту — у гробу оца својега.

Али његов гроб није ни данас ограђен, још стоји само дрвени крст који обилежјава мјесто где велики покојник вјечити синак борави, који кад падне неће се више знати гроб нашег великана.

Да до тога не дође, и да би смо се одужили сјени нашег великог покојника, договоримо се и образовамо „Бачки Одбор“ овдје у Бранковини, у циљу подизања споменика на његовом гробу.

Г. Министар просвјете и црквених послова био је добар, те нам је ту замислио и „правила“ одобрио за тај циљ.

Па који треба и може пречи бити, да тај узвишени посао изврши, него српска дјеца; — она дјеца која бјеху најмилија чика Љуби, с којима се он најрадије дружио, и којима је своје најљепше пјесме пјевао.

Зато се драги српчићи вама и обраћамо, и молимо вас, да приложите ма и најмањи прилог на горњи циљ, јер од тога и зависи остварење ове племените замисли.

Надамо се да ће српска дјеца хтјети и моћи подићи видљив споменик својом чика Љуби у знак свога признања.

У исто вријеме најчистије молимо г. г. учитеље, учитељице и управитеље основних школа, као и г. г. директоре и професоре средњих школа, да буду добри примити се скупљања прилога, или да то одобре коме од својих ученика или ученица.

Све приложике лијепо молимо, да нам прилику прилога, назначе тачно: Име и презиме сваког приложника и разред у коме је, количину прилога, и мјесто становања зато, што хоћемо свакога приложника да записемо у нарочиту за то књигу, која ће се чувати у цркви Бранковинској, и из које ће сваки посјетилац чика Љубиног гроба моћи прочитати имена оних, који својим прилозима подигли споменик не умрлом чика Љуби.

Прилози се шаљу преко поште у Ваљеву благајнику Ђачког одбора г. Светозару Д. Петровићу свештеннику у Бранковини.

У Бранковини, 8 априла 1896.

Пресједник Бачког одбора у Бранковини за подизање споменика пок. чика Љуби П. Пенатовићу.
Дим. Ј. Соколовић
учитељ и управитељ школе.

Послије јеванђеља Цару подносу порфиру, круну, скинтар и државу, и он се облачи. Кад обуке порфиру, Цар приклања главу, на коју митрополит полаже руке и чита над њим стару из времена византијских царева молитву; како Цар прима царске знакове, митрополит чита дотичне молитве.

Цар онег улази у трон и ставља на Царицу порфиру и круну.

За тијем протођакон возглашава пун наслов Царев, а хор пјева многољетије и сви поздрављају Њихова Величанства.

Новокрунисани Цар, остављајући скинтар и државу, клечећи на кољена, узноси Богу дирљиву молитву; за тијем се он диже, а сви присутни са свештенством надају на кољена, а најстарији митрополит моли Бога, да обасне милостима крунисаног Цара.

За тијем митрополит обраћа се Цару поздравном бесједом, на слиједи пјевање: „Тебе Бога хвалим!“ чим се завршује крунисање.

Послије крунисања слиједи литургија, коју Цар слуша без круне. Пошто се свештенство причести, Њихова Величанства с трона пристунају царскијем дверима, где их митрополит св. миром маже. За тијем Цар улази у олтар и сам се причешћује, као свештеници, а Царицу причешћује митрополит на царскијем дверима.

Послије литургије слиједи многољетије: „Богом вјенчаному и св. миром помазаному, подажд, Господи, благодатственоје и мирноје житије!“ Тако исто и Царици.

Ево како се врши свето крунисање рускијех Царева.

ЛИСТАК „ГЛАСА ПРНОГОРЦА.“

КРУНИСАЊЕ РУСКИЈЕХ ЦАРЕВА.

По «Петроград. Вједомостима.»

Крунисање рускијех Царева од год. 1498 бивало је вазда у московској усенској саборној цркви. Велики Књаз Јован Калита почео је градити ову цркву године 1326 и следеће године већ је била освећена. Али зидови нијесу били чврсти, и убрзо је ту нова црква саграђена под руководством архитекта Фиороненти из Млетака. Нова црква била је освећена г. 1478. Цар Алексеј Михајловић иконостае јој је овако сребром, али приликом Наполеонова нартаја 1812 била је опљачкана. Обновљивање ове цркве било је посљедњи пут пред прошлијем крунисањем.

Црква је насликана на злату старинском работом пековскијех иконописаца, који на зидовима црквенијем употребиле 210,000 листића злата.

Г. 1737 био је велики пожар у Кремљу и овај је велику штету учинио усенској цркви. Живопис по зидовима поправљен је био тек при Екатерини II.

Успенска црква висока је 53 аршина, између сјевернијех и јужнијех врата растојање је 35 аршина, а од олтара до западнијех врата 51 аршин.

У цркви су три олтара, осим главнога, посвећеног усенију. У петропавловском олтару почивају моћи св. митрополита Петра, св. митрополита Теоноста и у сребријем ковчезима наоде се честице моћи св. Андрије првозваног, Сергија Радонешкога, Ђорђа мучоника, Крста Владимира, Григорија Богослова, Јована Златоустога, Авксентија, Прехвалне Ефимије, и у златном ковчегу честице моћи Јована

брака. У њој је г. 1842 војвода Шлезвил-Холштајнски, књиже Петар III., примио православље. Велики Књажеви и Цареви, полазећи у рат, вазда су се у овој цркви молили и примали благослов. Овдје су и сенатори полагали заклетву.

Данас осим крунисања у овој цркви освећује се миро и врши се обред умивања нога.

Цареви вазда посјећују ову цркву, кад дођу у Москву.

Сада ћемо упознати читаоце са главнијем цртрама светог крунисања.

Божествена служба започиње читањем часова и молебствијем за здравље Њиховијех Величанстава; свештенство излази у наперт, очекујући ту Величанства; када дођу, први митрополит подноси им крст, а други их кроши освећеном водом; Њихова Величанства улазе у цркву уз пјевање псалма: „Милост и суд воспоју тебе, Господи,“ — и целвају свете иконе на царскијем дверима; за тијем иду на средину и сједају у трон под балдахином; свештенство стане у два реда од царскијех двери до трона.

Најстари митрополит пита Цара: „Како вјерујеш?“ Цар одговара читајући символ вјере, па кад сврши, Митрополит рече, а за њим тихо сви свештеници: „Благодат пресвијатого Духа да будет с тобоју!“

За тијем почиње молебствије и велика јектенија. Свештенство пјева: „Бог Господ и јавија нам!“ и тропар: „Спаси Господи људи твоја;“ па се чита парамија пророка Исајије о промислу Божијем и добру царске власти.

За тијем слиједи читање апостола о покорављу властима, и читање јеванђеља о давању Цару Царево, а Бугу Божије.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

**(Упуство за лечење лозе од
пламца или пероноспоре.)** Узрок тој
болести јест њека ситна биљка, која жи-
ви и напредује једино на лози и то најви-
ше на лишћу, а у мањој мјери на грошћу.
Она се храни оним соком, од којег се
лишће и грошће уздржаје ушљед чега
ово, због тога те му се храна одузима,
дан све вилне гине и пропада, док се сваки
на пошљетку прије времена не осуши
и не опале. Брига дакле виноградарсва
треба да буде, да ту болест и њене
заметке на лози сасвим уништи, а да
му то сигурно за руком пође, а од
никакве штете за лозу не буде, ово
му начина, којим ће се до потребе
послужити:

1. Стуче се двије оке коњског
камена и раствори у 10 ока вреле воде.
Тај раствор усне се за тјем у чабар,
који смо пријед напунили су 80 ока
студене воде. Иза тога размути се у
другој каквој посуди три оке загашеног
клака у 10 ока студене воде, те се
тако добивено млијско од клака сипа
кроз какав често цједило у онај чабар
ко њ сквим каменом, а уз то се непре-
станодрвеним штапом у чабру мијеша.
Посља двије уре може се течност за
крошљење употребити, само ју треба
за то вријеме чешће добро мијешати.
Су 100 ока ове течности може се
покровити од прилике око 1500 лоза.

Коњски камен раствара се и у
студеној води, али ипак не тако брзо,
као у врелој. Кома је дакле тешко, да
сваки пут воду загријава, тај нека
стуче 2 оке коњског камена, те нека
га дан прије крошљења у врећици
објеси о какву налицу да тако преко
ноћ висп у чабру, који смо напунили
су 90 ока студене воде, па ће му се
до сутра-дан сав камен растворити.

2. Том течности напуни се наро-
чито за то удешена штрцаљка, по
нигда се не напуња сасвим, већ се
вазда оставља озго најмање четири
прета празан простор. Прије по се
течност из чабра извади, промијеша
се добро дрвеним штапом, а да се
опет и у штрцаљки не сталожки, треба
ју чешће леђима потресати.

Ко нема овакве штрцаљке, а ипак
би хтио да коњским каменом своја
лозе покрови, тај нека узме малу ме-
тлицу од грања и њома нека кроши.

При самом крошљењу ваља назити
да се течност из штрцаљке не цијелој
лози расипа као ситна роса, дакле и
по грошћу и лишћу, а од лишћа опет
да се нарочито горња страна добро
покрови. Са течности не ваља такође
при крошљењу ни сувине штетити, јер
то је на лишћу више лијека, што ће
се и дуже болести одуширати.

3. Лозе се кроне обично два и
то први пут без обзира на то да ли
се болест у виногаду виђа или не, од
прилике који дан прије или после цвје-
тања лозе, а други пут 4 до 6 пеђеља
доцније. Боље је који може доспјети,
да први пут лозу покрови прије цвје-
тања, но после њега. Ако се болест
не престане ширити и пошље та два
крошљења, крошићемо и трећи пут.
Младе винограде треба сваки мјесец
бар једном крошити.

У дану опет кроши се кад је
вријеме тихо, без вјетра, најбоље
из јутра и пред вече или бар кад је
облачно, а више кад сунце јарко
грије, да не би прогорело лишће. У
доба највеће врућине, дакле око пола
дана, не треба крошити. Нађе ли петер
или сјутра-дан иза крошљења киша, тад
треба посао поновити.

4. Да нам штрцаљке вазда добро
раде и дуго трају, послужимо их
после сваке употребе чистом водом.
То исто чинићемо и онда, кад посао
само за кратко вријеме н. пр. преко

дана прекидамо. При испрашу не
ваља штрцаљку обрћати врхом доле,
да вода брже из ње источи, јер се
тако штрцаљке најлакше покрваре, већ
треба сву воду из ње изциједити на
онај отвор, на који пролази и течност
којом се кроне лозе.

Ф. Јерговић.

(Сатирање шуме и смртност у народу)
Са свих страна диже се у нас глас у ко-
рист шума. Чувајте шуму!.. Не сатири-
те шуму!.. Подижите шуму!..

На што ове поуке? Да ли тај глас
потиче једино из озбира штеђе, или има
и других узрока?

Шума је извор и богатства и плод-
ности, и још нешто више од свега тога:
она је извор здравља.

Здрава храна, чисто одјело и здрав
стан, то су први услови да човек сачува
своје здравље.

Што су ти услови за појединце, то
је шума за читав народ. Шума је огртач,
који чува народ од зараза и разних боле-
штина. Шума је дезинфекционо средство,
она је штит народног здравља. Гдје више
шуме, више и бољег здравља. Гдје више
шуме, више и народа и вијек дужи.

Један француски писац, Шатобријан,
рекао је: „Гдје је шума, ту је и отаџбина
шуме долазе прије народа, а пустиње се
јављају тек послје народа.“

Доказано је, да је највише сиромаш-
тине, биједи и смртности тамо, гдје је
шуме нестало. Нарочито се ово може рећи
за брдске предјеле, које су сељаци и гор-
штацки разголитили, неразумиљено сати-
рују шуму.

Има их који су ову важност шума
појмили, па се труде да разголићене пре-
дјеле поново заодједу шумом. Овај њихов
рад благодотворан је, јер пошумљавати зем-
лиште значи осигуравати горштаке, значи
мудро газдовати с водом и давати живот
и плодност.

Чиме шума утиче на здравље народно?
Њени су утицаји многобројни.

Она разблажује климу, она даје око-
лици потребну влагу, она разбија вјетрове,
она спречава поплаве, она даје ваздуху
потребну свјежину, свјежину која кријени
и оживљава и т. д.

Шума има свој дах, и тај је дах мелем
души и тијелу човјечијем. Шума собом
даје лијек, као што га дају лековите биљке,
које човјек по пољу бере и на разне начи-
не готови.

Шума има свој дах, и тај је дах мелем
души и тијелу човјечијем. Шума собом
даје лијек, као што га дају лековите биљке,
које човјек по пољу бере и на разне начи-
не готови.

Гдје шуме нема, нема ни тог лијека:
вијек је људски краћи и више се умире.
Ево доказа.

Француски лекар, Др. Жанел, потру-
дио се је да статистичким подацима докаже,
да се највише умире у оним предјелима,
који су остали без шуме.

Од осамдесет и шест округа у Фран-
цуској, у 30 је шума сатрвена.

За пет година, од 1886. до 1891., у
30 округа, у којима је шума сатрвена,
умрло је 89.682 становника више но што се
родило, док у осталих 56 округа родило
се је 213.921 више но што је умрло.

Год. 1891. у цијелој Француској умр-
ло је 10.505 дуња више но што се родило,
а у 30 поменутих округа умрло је 11.885
становника. Дакле 30 округа поклапају
дефицит који су имали сви остали окрузи
и осим тога показују један вишак од 1.380
умрлих.

Год. 1892., у цијелој Француској умр-
ло је више но што се родило 20.041, а од
тог броја долази 16.028 душа на 30 округа,
у којима је шума сатрвена.

Кад се погледа на број кретања ста-
новништва, види се, да је смртност у 30
округа без шуме девет пута већа била
него у осталих 56! За седам година, од
1886 до 1892, окрузи без шуме изгубили
су 117.503 становника, а то је 12 од 1000
њиховог становништва.

Ови жалосни факти занета су такве
природе, да треба да привуку пажњу хиги-
јеничара.

Нема спора, да има много узрока
услед којих долази онадање становништва.
Др. Жанел с правом захтјева, да се од
сада и сатирање шуме сматра као моћан
чинилац онадања становништва. Појмајући
важност шума, он је у приморским Алинама
образовао Друштво Пријатеља Шума, коме
је задатак да пошумљава разголићене пре-
дјеле. Оваквих друштава има већ одавно
у Америци.

Жалосна је она земља у брдским пре-
дјелима, на којој је шума сатрвена! Она
је пушта и неплодна. Сунце, које на дру-
гим мјестима тако благодотно утиче, у
разголићеним предјелима постаје разориваљ
и уништава земљишу плодност.

(Прољетње прихрањивање пчела.) —
Тек што пчеле у прољеће почну излијетати
на пашу, корисно је почети их по мало
прихрањивати; ова прихрана као допуна
њиховом дневном приносу побу-
ђаје породице на размножавање. При овоме
прихрањивању треба бити врло обазрив,

да неби изазвали крађу у пчела; за то ово
прихрањивање треба чинити пред вече,
кад се пчеле смире. Прихрањивање треба
одмах прекинути, чим се примјети у коши-
цама да засјаји мед с прољетње паше,
пошто сувишан мед пчеле после
извјесног времена запечавају, а
тима ограничавају размножавање полога.
Мање ће бити штете за пчелара, ако он
просто сувишан мед изузме, него ако их у
ово вријеме без потребе прихрањује
и тиме сувишан мед уноси у кошицу.
Без рачуна сувишно прихрањивање и у
пчелиној породици даје такве исте жалосне
резултате, као на несрећу, што се виђа у
људи богаташа, који васпитају дјецу своју
у лудој раскоши и сувишном изобиљу.

У оних породица, које су изобилне с
медом, можемо изазвати увећање полога,
ако запечамен мед у оквирима раствори-
мо и оквири с расичањеним медом метнемо
у средину кошице до пчеле принуде да
издашнје хране матицу, и она у скоро
почне обилније да носи јаја.

Често се дешава, да се пред главну
пашу шарене поља и дубраве цвијећем,
а међу тим пчеле врло мало или ни мало
не унесе мед у кошицу, пошто вријеме
није повољно за лучење нектара: хранили
пчеле тада веома је потребно. Мноштво
народа, који се свакодневно увећава у ово
доба, тропи тако много меда, да само у
своје вријеме обилно прихрањивање може
да спасе јаку породицу да не умре од
гладн, често у очн главне паше.

Брижљив пчелар који чува у довољ-
ној количини запечамен мед у оквирима,
лако може да се помогне у таквим случа-
јевима, уносећи овакве оквири у потреб-
ној количини у кошице, које су сиротне
с медом. У случају, ако се нема овога
меда у оквирима, онда се у овој невољи
можемо помоћи, ако у празне оквири
налијемо меда или шећерног густог сиру
па, па овакве оквири с медом или са си-
руном метнемо у кошице до пчела.

Не много ушесерени мед у малим
количинама можемо метнути на саме оквири
озго, на којима у гомили стоје пчеле. Ако
при овоме нека од њих буде умањана
медом, то неће бити од тога никакве штете:
обливена медом пчела ван кошице може
лако да пропадне, у кошици пак, у топли-
ти њу ће да очисти и олику друге пчеле
с оним истим задовољством, с којим дјеца
лижу своје претиње, зачанкане медом.

Ако је породица врло слаба то ће
прихрањивање бити напредније, ако се пре-
дузме, пошто породица ојача првом пчелом.
Треба добро упамтити да је врло трудни
посао појачавање слабих породица при-
храњивањем, и да за ово треба много
и знања, и практике и пажљивости. Зато
почетнику неби препоручивали ово. Пче-
лар пак, који пчелари с кошицама с по-
кретним сањем, рјетко прибјегава овоме
начину, пошто он може испастаи за руком
само тада, кад има могућности, да се дође
до брзог и повољног развоја полога, међу
тим с покретним сањем пчелар може уви-
јек да успјешно појача слабу породицу,
ако овој придода оквир са залеженим по-
логом из јаке кошице, који је полож већ
на прагу да изађе као потпуно развијена
пчела.

(Против зубобоље.) — Др. Дарвије
препоручује да се овакви прет у свјежој
води, по том да се замочи у прамак ки-
нина и тим да се 2—3 пут патрљају
десни око зуба, који боли. Овај лекар
опробао је ово средство на себи и на
многим својим болесницима и увјерава да
је увијек имао успјеха.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 3 маја.

(С Двора.) Његово Височанство
Престолонашљедник Књаз Данило от-
путовао је у суботу, редовнијем лој-
довнијем брзијем парабродом, преко
Тријешћа на крунисање Његовог Ве-
личанства Цара Николе у Москву. У
суботу у јутро рано пред Свијетлијем
Двором били су сакупљени великодо-
стојници и чиновници, а на главној пја-
ци грађанство, да испрате Његово Ви-
сочанство. У 7 сати Његово Височан-
ство Престолонашљедник сјео је у ко-
ла са својим адјутантом г. Пејанови-
ћем, пошто се најљубазније са свијема
опростио, и кренуо је пут Котора, уз
бурно клицање народа: „Живио!“ —
Његово Височанство из Тријешћа од-
ма је отпутовало у Беч, одакле је
јучер кренуо у Хајделберг, гдје ће се
састати са Његовијем Височанством
Господаром, да заједно стигну у Мо-
скву.

— Њезино Височанство Књагиња
Милена са Њиховијем Свијетлостима
Књагињцама Анџом, Ксенијом и Ве-
ром и Књажевијем Петром, од оно-
мадне бави се у Јескову на Ријечи
Црнојевина.

(С пута Њ. В. Господара.) Као
што нам је „Кор. Биро“ саопштио,
Његово Височанство Господар у Бечу
измијенио је посјете са грофом Голу-
ховским, аустро-угарским мпвистром
иностранијех дјела, који је с тога био
одложио пут у Будапешту на отва-
рање свечаности хиљадугодишњице. У
Бечу је Његовом Височанству био
аташиран генерал-мајор Бабић. Госп.
Симић, посланик Краљевине Србије у
Бечу, посјетио је Његово Височанство
и испратио на жељезницу при крета-
њу пут Баден-Вадена. У Баден-Ваде-
ну Његово Височанство састало се са
Њиховијех Царскијем Височанствима:
Великијем Књазом Петром и Великом
Књагињом Милицом, Књазом Ђорђем
Романовскијем и Књагињом Станом
Романовском. На Ђурђев дан Његово
Височанство приредило је објед у сла-
ву свог крсног имена, па ком су били:
Књагиња Баденска Марија Максими-
лијановна, и више споменута Царска
Височанства са Њиховом свитом. Ње-
гово Височанство изволио је на Ђур-
ђевдан одликовати г. пуковника Сума-
рокова и г. С. Ђурковића Свог адју-
танта П. степенем Данилова реда. Из
Баден-Вадена је Његово Височанство
отпутовао у Хајделберг а Њихова Цар-
ска Височанства у Москву. Здравље
је Његово Височанства најповољније.

(Личне вијести.) Г. Кућишки ми-
нштар-резидент отпутовао је с госпо-
ђом у Беч. — Г. Кенеди заступник Вели-
ке Британије присио је са госпођом из
Инглеске гдје је виши дво зиме провео.

(Из Митрополије.) Нехотично про-
циштенно је прибиљжити, да је 14 пр.
мј. у Влакној цркви држата заупокој-
на служба с нарастосом блаженопо-
чившем Митрополиту Висариону. На
Нарастосу чинодјествовао је Високо-
преосвећени Митрополит Митрофан са
мјесенијем свештенством. На спомену
присуествовао је знатан број грађанства.

(Спасов-дан.) Јучер, па Спасов-
дан, послје архијерејске литургије у
катедралној цркви, слиједно је свечани
нарастос нашијем погнулијем јуначи-
ма у граховачкој битки. Присутни су
били наши великодостојанственици и
чиновници у парадн, и побожно гра-
ђанство.

(О крвавом сукобу) на граници
допјели су бечки листови, да се
тај сукоб догоднo између аустриј-
ске финансиј-патроле и једне чете
од 35 црногорскијех кријумчара, и да
су погнули четири Црногорца. Као
што смо већ јавили, сукоб се догоднo
код црногорског села Мајстора, на
граници. У томе сеоцету, при ско-
рашњем раздавању новог оружја би-
ло је у све способнијех за оружје
шеснајест војника. Како се сукоб до-
годнo у очн Ђурђева днени, који Мај-
стори славе, тај дан су људи пошли
на Његуше, да пабаве што им треба
за крсно име, тако у селу није остало
него четири војника. Кад је од ових
један погнуо, скочила су остала тро-
јица, и то брат убијеног, и два њего-
ва рођака, све млада момчад, и убили
су два жандара и два рапили. Дакле
није истина да су били тридесет и пет
Црногораца и да су од њих четворица
погнули. Погнуо је само један Цр-
ногорац, што је сам чувао своју стоку
на свом пасишту, који дакле није био
кријумчар. У уторник је излазила на
лице мјеста мјеновита аустријско-
црногорска судска комисија, да кон-
статира мјесто на ком је убијен овај
Црногорац. Чланови те комисије ни-
јесу се могли сложити односно погра-
ничне линије, и отуда односно нита-
ња: да ли се ово убиство догодило у
нашој или аустријској граници. Наши
су се чланови позивали на протокол
разграничавања од 1840 и дотичне
мапе, а аустријски на мапу аустриј-
ског генерал-штаба, која је прављена
без нашег учешћа. На сваки начин
убиство се догодило на пограничној
золи, на којој би само зид могао пре-
пријечити пограничарима, да им стога
границу не прелазн.

(Наше домаће пиво.) Како смо
извијештени са поуздаоца извора,
никшићска фабрика, пива, под Упра-

вом г. Вука Ј. Кривокапића, већ је израдила голему количину нашег домаћег пива, те ће исто чим прије ставити у јавни трговачки промет. Ком-петентни људи, који су то пиво купали, најповољније су се о њему изразили и тврде, да ће оно, погледом на каквоћу своју, у велике одржати конкуренцију над досадашњим пивом, које су наши трговци по нужди са стране довањали. При томе наш извјеститељ доставља нам, да ће сигурно и цијена нашем домаћем пиву бити са свијем умјерена, те ће оно, и са те стране, не само одржати побједу над уважањем туђега пива у нашу отаџбину, него ће дати прилике и могућности нашим трговцима, да лако и брзо развију и умноже тај промет на све стране наше државе. Нарудбине пива моћи ће се чинити код управе фабрике па ботиље, у најмањој количини једну кашегу од 50 ботиља или на бурад по 25 кила једно. Како ботиље тако и бурад управа фабрике примаће под извјесним условима патраг. Ботиља ће бити од по 3/4 и од 1/2 кила. Управа ће брзо изаћи на јавност са фирмом и цијенама. Кад се сјетимо какво смо до сада пиво пили и по коју цијену, онда се можемо радовати овом новом извору нашег благостања, управитељу фабрике, г. Вуку Ј. Кривокапићу, и зажељети најбољи успјех у овоме његовоме хвали и признања достојноме подухвату.

РАЗЛИЧИТО.

(Биографија књаза Фердинанда.)

Руски листови поводом посјете бугарског књаза у Петрограду пишу:

Књаз Фердинанд је по женској страни потомак француских Борбона и Орлеанаца, а по мушкој страни он је потомак Саксонске Династије Гетона, који су словенског порекла. У сродству са јевропским династијама заузима он врло важно мјесто. Његова мати принцеза Кламентина кћи је француског краља Луја Филипа и праунука је аустријске царице Марије Терезије.

Краљица Белгијска Лујза орлеанска, његова је тетка.

Његов старији брат узео је ћерку белгијског краља Леополда II; његов млађи брат био је жењен са ћерком бразилијанског цара Дон Педра. Његова сестра удата је за аустријског ерцхерцога Јосифа; друга сестра удата је за херцога Максимијана Баварског, брата аустријске царице. Садашњи португалски краљ њему је двородни брат, а краљ Белгијски ујак му је. Његова супруга Марија Лујза, унука је краља сицилијског Франца II, а херцога омаљски му је дјед.

Његово образовање свестрано је. Он је у својим младим годинама доста путовао и то одмах по Инглиској, Италији и Швајцарској. 1870 г. по Дунаву до Русије, а Варне, Цариграда, по Малој Азији, по Грчкој; долазио је у Албанију и Далмацију, гдје је изучавао старине. Године 1871 путовао је по Данској и Шведској. 1871—1873 живио је у Француској, путовао је прекоце по рајским предјелима и по Шпанији. 1873 путовао је у Белгију, Баварску; путовао је по Француској, особито по Пиринејима и изучавао старине и споменике у оних крајевима.

У 18-тој години свршио је он науку у Терезијануму у Бечу, и онда је пошао да путује око свијета. За вријеме тога путовања, задржавао се он дуго у Сенегалији и Африци, гдје је изучавао ондашњу флору, а после живио је неко вријеме у Америци и Бразилији. Он се најдуже бавио природним наукама, а особито ботаником, и написао је двије књиге, једну на латинском, а другу на њемачком језику.

Кад се вратио са тих путова, ступио је он у аустријску војку, гдје је, како кажу, изучавао војничка знања теоријско и практично. Он је најприје служио у аустријским хусарима, а после прешао у мађарске кохеведе. Он је био 1883 године као преставник Бурбонаца на крунисању Цара Александра III у Москви. Из Москве отишао је у Француску и опет путовао у Севилу, Гибралтар, у Мароко, у Португалску и Холандију, док најпосље није дошао на бугарски престо и постао кнезом Бугарске, а сил и гувернером Румелије. Књаз Фердинанд говори доста руски и бугарски и влада, са многим јевропским језицима.

(Насер Едип, Шах персијски.) четврти из династије Каджара, који паде од убилачке руке, родио се 1831, а ступио је на престо 1 окт. 1848. Његов отац је био први од персијских владара, који је имао

намјеру да уведе политичке реформе. Васпитан у напредном духу, Насер-Едип дошао је на престо тежњама да Персију цивилизира. Али су се те тежње одма разбиле о источни фанатизам непокретне масе. Најнашће му се опирала фанатичка секта Бахита, коју је паравио гошом и г. 1869 г. тово је уништио. За вријеме кримског рата Персија је била неутрална. Г. 1856 Шах персијски наукао је на себе пљев Инглеске, која објави рат Персији. Рат није срећан био за Персију, и завршио се миром у П ризу 1857. Много срећнији је Шах био против својих источнијих сусједа, гдје је шлоквино пораз подишеш од Инглеза. Г. 1873 путовао је по Јевропи: у Русију, Њемачку, Белгију, Лондон, Париз, Швајцарску, северну Италију, и у Бен, па се преко Цариграда вратио у Техеран. Иза тога путовања опет је посјетио Јевропу г. 1869. У пркос противљења фанатика, Шах је ипак успио да у прву половину своје владе уради што у смислу цивилизације: г. 1861 у Персију је био уведен телеграф. Г. 1851 основао је војничку школу, откуда је Персија добила дисциплинарану војску. У Техерану се још основала француска школа, гдје се учила историја, географија, хемија и медицина. У свом животу био је доста скроман према раскошу источнијих владара. Наслиједио га је син Мусасер-Едип. Мир није био поремећен.

(Развој руских жељезница.) Русија се користи у сваком правцу, политичком тишином у свијету и изводи велика предузећа. Мимо сибирске жељезнице која брзо напредује, и која је од овога прољећа прирасла са 242 килом. од Јекатеринсбурга до Чељабинска, сад ради 1000 радника на прузи Вологда — Архангелск од 649 килом., којој је пружа задатак да веке ледено море са срцем Русије.

Предјели су доста подедени за раж и јечам, али нијесу никако насељени. Од Бијелог Мора г. ј. Архангелска на дужини од 245 км. има само једно село од 15 кућа. Сад руска влада подиже станице у сред пустиње снабдева са гостиницама и базарима како би се могао свијет населити у околини, јер за сада има само рибе, коју Самоједи доносе.

До 1898. год. доградиле се на прузи Москва — Кијев Воронеж 700 км. споредних пруга.

У покрајини Уралској граде се по бојне пруге на главном билу Рјазан — Урал за 600 км. нових жељезница. Све ове линије су са широким руским колосеком.

Што се тиче жељезница са уским колосеком, оне се такође развијају подижу. Министар финансија ставио је у ово-годишњи буџет суму од 120 милиона динара, за помагање споредних пруга од помјесног значаја. Ако ова подпора устаре 20 година, саградиле се још 16.000 килом. нових жељезница.

ТЕЛЕГРАМ „БЕЧКОГ БОР. БИРА.“

РИМ, 28 априла. — У парламенту при афричкој расправи, Рудини је одбио предлог да се оптужи Криенијев кабинет, и саопштио је да је наредно свјетовију Адиграта. Дневни ред, који одобрива ову министарску изјаву, прихваћен је са 278 против 133 гласа.

СОФИЈА, 28 априла. — Књаз Фердинанд присио је из Биограда дочекал свеч по.

ВАШИНГТОН, 29 априла. — Између пет филибустијера, заробљеника кубанскијих, осуђенијих на смрт, три су американца. Клеветани је изјавио панаљском министру, да захтијева, да се смртна пресуда не изврши без цивилног суда.

БИОГРАД, 29 априла. — Влада је поставила Стефановића, збаченог префекта биоградског поводом спаљева мађарске заставе, за инспектора у министарству унутрашњих дјела. Аустријска влада поднијела је протест против тога авансања. Србијска влада одговорила је да је Стефановић у истоме рангу премјештен.

БЕЧ, 30 априла — Књаз Данило стигао је.

ЦАРИГРАД, 30 маја. — Црногорски отирањак посла Бакић отпутовао је у Одесу.

СОФИЈА, 1 маја. — Присјела је Књагинња бугарска, свечано дочекана. По „Миру“ Краљ Александар посјетиће Књаза Фердинанда у почетку јулија. Официри посаде Шиша и Пирота посјетиће своје бугарске другове у очи Духова.

ЛОНДОН, 1 маја. — Керзон саопштио је у парламенту, по извјештају консулском из Змирие, да власти турске не чине ништа у заштити Јермена услед покола у Хиретинику. Да су турске трупе учествовале у поколу.

БЕЧ, 2 маја. — Делегације су сазване у Вудачешти 30 маја.

ПЕТРОГРАД, 2 маја. — Књаз бугарски доћи ће у Москву на крунисање.

КАЈИРО, 2 маја. — У парници комисије јавнијих дугова, прокуратор тражило је, да се призна право касп, да располаже резервним фондом простом већином гласова.

БЕЧ, 3 маја. — Књаз Данило отпутовао је у Хајделберг. Престолонаследник румуњски сјутра креће у Москву.

ПАРИЗ, 3 маја. — Цареви руски и њемачки управили су Фор симпатично учешће у жалости за жртве Аделије (?). Фор је брзојавом захвалио.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Прво подгоричко пјевачко друштво „Бранко“ навршило је 2 фебруара ове г. четири године свога живота.

Ово друштво у току истог времена помагало су: Његово Височанство Господар новчано у два пута 55 фиорина, Началница цетињског Института Госпођица Софија Мертваго преко г. Митрополита даровала је 1 хармонијум половни.

Општина подгоричка и управа црквена по напола плаћали су друштвеног хорова у години 1883; а у години 1895 дали су друштву помоћи по 125 фиор.

1. Јануар 1895 год. г. Стеван Лукачевић за трајну успомену свог умрлог брата пок. Арса, као једног од првих оснивача, даровао је друштву 50 фиор.

Госп. Лука Паштељић даровао је за друштвену књижицу 100 комада разних књига и слао друштву „Србобран.“

Академско пјевачко друштво „Обилић“ из Биограда даровало је већи број разних ноталних пјесама.

Српско православно пјевачко друштво „Гусе“ у Мостару слао је друштву на преснивање литургију Маринковића и други пјесма.

Г. Јован Поповић професор у Панчеву од 1893 г. и данас редовно шаље бесплатно свој лист „Весник“.

Г. Стева В. Поповић чика, послао је слику Саве Текелије народног добротвора. Г. Зарија Радичевић учитељ, даровао је слику Бранкову у позлаћеном оквиру.

Г. Арсо Пајевић из Новог Сада послао је своје дјело „Успомена ратовања Црногорско-Ерцеговачког, из 1876—77—78 године.“

Г. Радоје Рогановић своје дјело драму „Царев Лаз“.

Г. Василије Лукић „Народну лиру.“ Г. Андро Мијатовић слику Цариграда. Г. Воин Поповић „Трбеник“ из штампарије Вицеша сина војводе Војводи Вуковића подгоричанина, и Историју Црне Горе од Сима Милутиновића.

Г. проф. Филип Јерговић 4 књиге погледних српских и хрватских пјесама. У 1894 години даровали су по 5 фиорина: Г. г. В. Пламаца војни министар, Табри-бег турски консул, Филип Радичевић протођакон, Ђоко Лукачевић, Васо Радуловић, а 3 фиорина Медо Лукачевић члан Ок. суда.

Чланови помажући у 1893—94—95 г. са улогом по 2 фиор. били су: г. г. пок. учитељ Вајо Брацановић за двије године, Илија Мартиновић за двије, Ристо Марковић учитељ за једну, Богдан Р. Чајевић за три, Митро Лисичић за једну, Василија Лукић за једну, Цуфо Омеров Скаранин за три, Јако Бољевић за једну, Илија Марковић за двије, Јован Јовићевић за једну, Илија Шћеновић за једну, Милош Моштро код за једну, Јован А. Поповић за двије, Ђоко Мугош за једну, Милутин Дрекало вић за једну, Никола Кривчевић за једну и Ристо Бошковић за једну.

1895 и ове године уписали су се за добротворе друштва са улогом од по 25 фио. г. г.: Министар Унутрашњих Дјела Војвода Божо Петровић, Његово Височанство Митрополит Хари-Сава Косановић, Филип Берковић из Скадра, Саво Чубрановић и Зарија Гвозденовић.

А за утемељаче са улогом од по 10 фиорина г. г.: Јанко Вукотић командир, Митар Мартиновић командир, Нико Татар секретар министарства унутр. дјела, Јово Вешир официр, Крсто Ланковић капетан, Лука Неневић капетан, Зарија Радичевић учитељ, Нешо Станић писар, Саво Шестић официр, протођакон Филип Радичевић, Јо-

во Стијовић, Богдан Р. Чајевић, Васо Радуловић, Лазо Врбица, Нико Вучковић, Ђорђина Ђуровић учитељица, Др. Петар Миљанић, Вуко Вулетић, Павле Вујисић, Јован Велимировић. Стево Вујановић управитељ поште и телеграфа и за помажуће са улогом од по 2 фиор.: Никола Митровић официр и Марко Л. Иванчишевић.

На друштвеној забави 27 јануара ове године г. г. официри из друштвене благајне заједнички даровали су 15 фиорина преко улазне цијене.

Пресвијетли Прабискуп Барски О. Ш. Милиновић послао је 3 фиорина и госп. Стево Татар секретар министарства Иностранних Дјела дао је 2 фиор.

Свима горенаменутим дародавцима, добротворима, утемељачима и помажућим члановима урава пјевачког друштва „Бранко“ у име свега друштва од свег срца благодари

У Подгорци, 13 марта 1896.

Дјеловођа Преједник
Божо Бељевић. С. Ђ. Лукачевић.

Господину ПЕТРУ НИКОЛИЋУ трговцу. ЗАГРЕБ.

Ваш поклон шест уоквирених српских слика, вриједности 200 фиор. Цетињска Читаоница је примила с најусрднијом захваљношћу на братском и родољубивом сјећању, што Вам овим путем изјављујемо као узоритом Србину и добротвору.

Ц е т и њ е 1. Маја, 1896.

УПРАВА ЦЕТИЊСКЕ ЧИТАОНИЦЕ.

ОБЈАВА.

Лицитација руја Ријечке пахије и неког дијела Црмичке пахије (т. ј. општине триовске) што припада магацину Ријечком ч. Селанском, биће на 30 јунија ове 1896 године а свршиће се на 1 јулија на 4 сата после подне, изузимајући општину Дубовску и неки дио општине Мужовицке, који нијесу у сагласију продавати руј са ријечком пахијом. Зато се чини на знање свакоме ономе ко би желио узети речени руј да се пријави управи вароши Ријеке најдаље до 30 јунија јер ће се речени руј на 1 јула у 4 сата после подна дати ономе ко би највишу цијену понудио, а онај ко узме речени руј треба да да кауције наполеона 150 било у новцу или у непокретном имању, а исти кунац да да за трошак око продавања руја општинарима Ријечке пахије а. вр. фиорина једну стотину и тридесет.

Ријена, 31 априла 1896 год.

капетан Илија Лопичић
капетан Нико Јусовац.

(1—2)

ОГЛАСИ.

СЛАСТИЧАРНИЦА АНДРИЈЕ РАНИЦА

у котору

израђује сваку врсту сластица, као: колача, бишкота, пуслца, тората и др. за свечане и свадбене дане, врло укусно и уз умјерену цијену.

Иста је снабдељена са најфинијем ланкерима, компотима, пекмезом, чоколадом и т. д.

Препоруча се особито поштованом општинству Црне Горе, да се по потреби обраћа директно њој, те ће бити у сваком погледу задовољено.

GRAND HOTEL NATIONAL, WIEN

(Taborstrasse.)

Обновљен, једини велики бечки хотел, у коме се не рачуна ни посуда ни осветљење. 200 соба од по 2 фиор. а вр. 1 — Купатило, брзоја и брзојав (telephon). Пристаништа коледвора и лаја у непосредној близини. Умјерене цијене. Погодба при дужем бављењу. Говоре се сви модерни језици — on parle toutes les langues modernes.

А. Хартхамар Ф. М. Мајер
управитељ (1—10) власник.